

Egyáltalán az összeírás is szükségesnek tartja külön kiemelni, hogy Pest városa legnagyobb részében még nincs felépülve. Alig hogy fel szabadult a török uralma alól, lakosainak a pestis elől kellett menekülniök. Mostani lakosaival mintegy ujonnan települt meg. *Polgárai szegények*. Földmiveléshez a talaj kedvezőtlen, mert homokos és termékenységese is csak közepes, kitéve lévén a Duna áradásainak, legelőjüknek is kevés hasznát veszik. Azonkívül a sok katona, a császári és megyei futárok, posták tartása következtében a határukban termett szénából egy csipetnyi sem marad a polgároknak, nem is szólván arról a nagy kárról, a mit ez az örökös járó-kelő ember a vetésekben visz véghez. Szőlőhegyük, erdejük semmi sincsen. Az épületekhez és eszközökhöz szükséges fát pénzen kell venniök. Halászatot nem üzhetnek, mert attól a budai kamarai jószágigazgatóság teljesen eltiltotta őket.

És — így kiáltanak fel az összeírók — ez a hely szabad királyi város, melynek ős időktől vannak szabadalmi s egykor az ország legelső városai közé tartozott! Most azonban szegénysége miatt szabadalmait nem érvényesítheti, de sőt a legkülönbözőbb terhekkel sújtatik: katonatartással, tizedadással, fogyasztási adóval, stb. . . .

Ez igazán a csecsemő Pestnek képe, s ki ismerne rá ebből, arra az óriásra, kinek oly hatalmas erő kifejtéseiben, s mégis fiatal fenségében uaponta gyönyörködünk. . . . (T.)

Halászó gyalom. A sátor-alja-ujhelyi pálosbarátoknak egy 1660. körüli (Orsz. Ltár, Paul. Ujhely no) 1376. urbáriumában Bodrogh-Olaszi mezőváros halászatáról ezt olvassuk: „Bodrogra olyan gyalom kell, aki 140 szemre legyen kötve, a szeme pedig legyen olyan, akin az embernek 3 ujja kifer; hossza pedig legyen 60 öl és vastagszerő fonálbul.“ (t. k.)

Országos felügyelőség a görög kereskedők fölött. Ez az érdekes intézmény 1665-ben létesült, midőn Vesselényi Ferencz nádor a Tiszán innen és túl tartózkodó összes görög kereskedők elüljárójává és felügyelőjévé (praefectus seu inspector), nádori és királyi helytartói hatalmánál fogva raskai *Soós Gábor*t Felsőmagyarország főpostamesterét nevezte ki. (A kinevezési okirat másolata az Orsz. Levéltárban N. R. A. f. 933—44.) A nádort erre az elhatározásra az indította, hogy Nagy-Várad elpusztulása után, a görög kereskedők tömegesen a Tiszán tül s innen; megyékbe és városokba menekültek, de sehol semmiféle hatóság vagy felügyelet alatt nem állottak. Minthogy pedig a görögök közvetítették a török hódoltsági terület kereskedelmét, ennek leple alatt sokan közülök jó pénzért, a török részére kémszolgálatokat is teljesítettek, sőt gyakran áru gyanánt még fegyvereket is becsempésztek, annál könnyebben, mert

eddig semmiféle községi kötelekben nem éltek. Az új felügyelőnek tehát azt tette kötelességévé a nádor, hogy a görög kereskedők összes dolgaira felügyeljen, őket rendben és számon tartsa, s visszaéléseiket korlátozza. Kivétettek azonban alóla azok a görögök, kik magyar nemeséget szereztek vagy szerezni fognak. Egyáltalán sajnosan nélkülözzük a felügyelőnek adott *részletes* utasításokat, sőt idáig még azt sem tudjuk, meddig működött ez a felügyelői intézmény. Annyi azonban bizonyos, hogy ez volt az első lépés: hogy a görög kereskedők nálunk meghonosodjanak s véglegesen megtelepedjenek. Debreczen, Miskolcz, Tokaj és sok más város görög lakossága ettől az időtől kezdve származik s mikor legnagyobb részük ilyen módon községi kötelekbe állott, alkalmasint a külön felügyelet szüksége is csakhamar magától megszűnt. (i.)
